

مقررات سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانانی که از آزادی خود محروم شده‌اند

مصوب قطعنامه ۴۵/۱۱۳ مورخ ۱۴ دسامبر ۱۹۹۰ مجمع عمومی

اول - جنبه‌های بنیادی

۱- نظام دادگستری نوجوانان باید از حقوق و ایمنی نوجوانان پشتیبانی و از رفاه و سلامت جسمی و روانی آنان حمایت کند. از حبس باید به عنوان آخرین راه چاره استفاده کرد.

۲- نوجوانان فقط باید مطابق با اصول و روش‌های تعیین شده در این مقررات و مقررات مربوط به حداقل ضوابط سازمان ملل متحد (مقررات پکن) از آزادی خود محروم شوند. محروم کردن نوجوان از آزادی باید آخرین راه چاره و برای کمترین زمان لازم باشد و باید به موارد استثنایی محدود شود. زمان حبس باید به وسیله مقام قضایی، بدون به خطر انداختن امکان آزادی زودهنگام نوجوان تعیین شود.

۳- هدف این مقررات، تعیین حداقل ضوابط برای محافظت از نوجوانانی است که از آزادی خود در تمامی اشکال محروم شده‌اند، ضوابطی سازگار با آزادی‌های بنیادی و حقوق بشر، و با توجه به خنثی کردن آثار زیانبار کلیه انواع بازداشت و برای تشویق و تقویت همگرایی و تلفیق آنان در جامعه، که مورد قبول سازمان ملل متحد باشد.

۴- این مقررات باید بی‌طرفانه، بدون تبعیض ناشی از نژاد، رنگ، جنسیت، سن، زبان، دین، ملیت دیدگاه‌های سیاسی یا دیدگاه‌های دیگر، عقاید یا اصول فرهنگی، مال و دارایی، موقعیت ناشی از ولادت یا خانواده، منشا و خاستگاه قومی یا اجتماعی، و معلولیت اجرا شود. به عقاید و روش‌های دینی و فرهنگی و مفاهیم اخلاقی نوجوانان باید احترام گذاشته شود.

۵ - این مقررات تدوین شده‌اند تا به عنوان ضوابط مناسب و راهگشا برای مراجعه و تشویق و راهنمایی افرادی حرفه‌ای که در مدیریت نظام دادگستری برای نوجوانان مشارکت دارند، مفید واقع شوند.

۶ - متن این مقررات به زبان مادری پرسنل فعال در زمینه دادگستری نوجوانان باید به سهولت در اختیار آنان باشد. نوجوانانی که با زبان کارکنان محل بازداشت آشنایی کافی ندارند باید حق داشته باشند هنگام ضرورت از خدمات رایگان مترجم، به ویژه هنگام معاینات پزشکی و تهیه گزارش‌ها و اقدامات انضباطی برخوردار شوند.

۷- هر جا مناسب باشد، کشورهای باید این مقررات را در مجموعه قوانین خود تلفیق کنند یا مجموعه قوانین خود را براساس آن اصلاح کنند و برای جلوگیری از نقض آنها تدابیر موثر، از جمله پرداخت غرامت هنگام وارد آمدن جراحاتی به نوجوانان، اتخاذ کنند. کشورها باید بر اجرای این مقررات نظارت کنند.

۸ - مسئولان ذیصلاح باید مدام در صدد افزایش آگاهی مردم در این زمینه باشند که مراقبت از نوجوانان بازداشت شده و تدارک برای بازگشت آنان به اجتماع، خدمت اجتماعی بسیار مهمی است، و به این منظور برای تشویق تماس‌های مستقیم بین نوجوانان و جامعه محلی باید فعالانه اقدام شود.

۹- هیچ چیزی از این مقررات نباید چنان تعبیر و تفسیر شود که مانع از اجرا و کاربرد سایر اسناد و ضوابط مربوطه سازمان ملل و حقوق بشر شود، که به وسیله جامعه بین‌المللی به رسمیت شناخته شده‌اند، و برای تضمین این حقوق، مراقبت و حمایت از نوجوانان، کودکان و کلیه جوانان مناسب‌تر هستند.

۱۰- در صورتی که در اجرای عملی مقررات ویژه درج شده از ابتدا تا پایان قسمت‌های دوم تا پنجم، هر تضادی با مقررات درج شده در قسمت کنونی وجود داشته باشد، پیروی از این قسمت ضرورت دارد.

دوم - شمول و کاربرد این مقررات

۱۱- برای نیات و هدف‌های این مقررات، تعاریف زیر باید اعمال شود:

(الف) نوجوان هر شخص زیر ۱۸ سال است. این سنی است که کمتر از آن نباید اجازه داد کودک از آزادی محروم شود مگر این که قانون تعیین کرده باشد. (ب) محروم کردن از آزادی یعنی هر شکل از بازداشت یا حبس یا قرار دادن شخص در محیط بازداشت عمومی یا خصوصی، به دستور هر مقام قضایی، اداری یا مقام عمومی دیگر، به طوری که این شخص مجاز نباشد به خواسته خود آنجا را ترک کند.

۱۲- محروم کردن از آزادی باید در شرایط و موقعیتی انجام شود که احترام به حقوق بشر نوجوانان را تضمین کند. برخورداری از برنامه‌ها و انجام فعالیت‌های مفید که به تقویت و حفظ سلامت و عزت نفس، پرورش حس مسئولیت و تشویق دیدگاه‌ها و مهارت‌هایی که به نوجوانان بازداشت شده در زندان‌ها، کمک خواهد کرد استعدادهای بالقوه خود را به عنوان اعضای اجتماع توسعه دهند، باید تضمین شود.

۱۳- نوجوانانی که از آزادی خود محروم شده‌اند به هیچ دلیل مربوط به موقعیت خود نباید از حقوق مدنی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود، که براساس حقوق ملی یا بین‌المللی استحقاق برخورداری از آنها را دارند، و آنهایی که با محرومیت از آزادی سازگار است، محروم شوند.

۱۴- حمایت از حقوق فردی نوجوانان با توجه ویژه به مشروعیت اجرای مقررات بازداشت باید به وسیله مقام ذیصلاح تضمین شود، و در همان حال هدف‌های مربوط به همگرایی و یکپارچگی اجتماعی باید با بازرسی‌های منظم و انجام سایر تدابیر کنترلی، براساس ضوابط بین‌المللی، قوانین و مقررات ملی، که به وسیله نهادی که به موقع و به طور شایسته‌ای تشکیل شده و مجاز به بازدید از نوجوانان است و به سازمان زندان تعلق ندارد، تحقق یابد.

۱۵- این مقررات به همه انواع و اشکال تاسیسات بازداشت که در آنها نوجوانان از آزادی خود محروم هستند، مربوط می‌شود. بخش‌های اول، دوم، چهارم و پنجم این مقررات به کلیه تاسیسات بازداشت و زندان که در آنها نوجوانان بازداشت می‌شوند، و بخش سوم به ویژه به نوجوانان تحت توقیف یا در انتظار محاکمه مربوط می‌شود.

۱۶- این مقررات باید در چارچوب شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موجود در هر کشور عضو اجرا شود.
سوم - نوجوانان تحت توقیف یا در انتظار محاکمه

۱۷- نوجوانانی که تحت توقیف یا در انتظار محاکمه («محاکمه نشده») نگهداری می‌شوند، بی‌گناه محسوب می‌شوند و باید با آنان به عنوان افراد بی‌گناه رفتار شود. از بازداشت پیش از محاکمه باید تا حد امکان اجتناب و به شرایط استثنایی محدود شود. بنابر این، باید از همه تلاش‌ها برای استفاده از روش‌های دیگر استفاده کرد. باوجود این وقتی از بازداشت پیشگیرانه استفاده می‌شود، دادگاه‌های نوجوانان و نهادهای تحقیقاتی باید بیشترین اولویت را برای تسریع رسیدگی به چنین پرونده‌ها قائل شوند تا کوتاه‌ترین زمان بازداشت ممکن تضمین شود. بازداشت شدگان محاکمه نشده باید از نوجوانان محکوم شده جدا نگهداشته شوند.

۱۸- شرایطی که نوجوان محاکمه نشده در آن نگهداری می‌شود، باید با مقررات تعیین شده در زیر، با مفاد اضافی ویژه، چنانچه ضروری و مناسب باشد، با توجه به مقتضیات فرض بی‌گناهی، زمان بازداشت و موقعیت و شرایط قانونی نوجوان، سازگار باشد. این مفاد باید شامل موارد زیر باشند، اما نباید الزاما محدود به آنها باشد:

(الف) نوجوانان باید حق استفاده از وکیل حقوقی را داشته و هر جا که چنین کمکی موجود باشد، بتوانند متقاضی کمک حقوقی رایگان شوند، و به طور منظم با مشاوران حقوقی خود ارتباط داشته باشند. عدم افشا و محرمانه بودن چنین ارتباطاتی باید تضمین شود؛

(ب) برای نوجوانان، در صورت امکان، باید امکانات کار کردن، با دریافت دستمزد، و ادامه تحصیل یا کارآموزی، فراهم شود اما نباید وادار به انجام این کارها شوند. کار، تحصیل یا کارآموزی نباید موجب ادامه بازداشت شود؛

(ج) نوجوانان باید مطالب و وسایلی برای سرگرمی و تفریح خود، به گونه‌ای که با مصالح اجرای عدالت سازگار باشد، دریافت و نگهداری کنند.

الف - سوابق

۱۹- همه گزارش‌ها، از جمله سوابق حقوقی، سوابق پزشکی و سوابق برنامه‌ها و دعاوی انضباطی، و کلیه اسناد دیگر مربوط به شکل، محتوا و جزئیات رفتار، باید در پرونده انفرادی محرمانه نگهداری شود، پرونده‌ای که آخرین اطلاعات در آن منعکس باشد، فقط در دسترس اشخاص مجاز گذاشته شود و چنان طبقه‌بندی شده باشد که به سهولت قابل دسترسی باشد. در صورت امکان هر نوجوان (زندانی) باید حق اعتراض به هر موضوع یا نظری که در پرونده‌اش نوشته شده داشته باشد تا امکان تصحیح مطالب غیردقیق، بی‌پایه یا ناعادلانه موجود باشد. به منظور اعمال این حق، باید روش‌هایی وجود داشته باشد که اجازه دهد شخص ثالث مناسب در صورت تقاضا به پرونده دسترسی و امکان مطالعه مطالب آن را داشته باشد. به محض آزادی، سوابق نوجوانان باید مهر و موم و در زمان مناسب حذف و نابود شود.

۲۰- هیچ نوجوانی نباید بدون حکم بازداشت معتبر از مقام قضایی، اداری یا مقام دولتی دیگر در هیچ مرکز بازداشت پذیرفته شود. جزئیات چنین حکمی باید بلافاصله در دفتر آن مرکز ثبت شود. هیچ نوجوانی نباید در هیچ مرکزی که در آن چنین دفتر ثبتی وجود ندارد، بازداشت شود.

ب - ورود، ثبت، جابه‌جایی و نقل و انتقال

۲۱- در هر جایی که نوجوانان بازداشت می‌شوند، سابقه‌ای کامل و مطمئن از اطلاعات زیر باید درباره هر نوجوان وارد شده، نگهداری شود:

(الف) اطلاعات درباره هویت نوجوان فوق؛

(ب) حقیقت بازداشت و دلایل و مقام دستوردهنده آن؛

(ج) روز و ساعت ورود، انتقال و آزادی

(د) جزئیات مربوط به اطلاع دادن موضوع به والدین و اولیا درباره هر ورود، انتقال یا آزادی نوجوان تحت مراقبت آنان در زمان بازداشت؛

(ه) جزئیات مربوط به مشکلات شناخته شده جسمی و روانی، از جمله سوءاستفاده از مواد مخدر و الکل.

۲۲- اطلاعات مربوط به ورود، محل نگهداری، انتقال و آزادی باید بدون تاخیر به والدین و اولیا یا اقوام نزدیک نوجوان مربوطه داده شود.

۲۳- به محض امکان پس از ورود، گزارش‌های کامل و اطلاعات مربوط به موقعیت و شرایط شخصی هر نوجوان باید تهیه و به مدیریت زندان تحویل داده شود.

۲۴- هنگام ورود، به همه نوجوانان باید نسخه‌ای از مقررات حاکم بر بازداشتگاه و شرحی مکتوب از حقوق و تعهدات آنان به زبانی که بتوانند درک کنند، همراه با نشانی مسئولان ذیصلاح برای دریافت شکایات و همچنین کارگزاری‌ها و سازمان‌های عمومی و خصوصی که کمک حقوقی ارائه می‌دهند، داده شود. برای نوجوانانی که بیسواد هستند یا زبان به شکل مکتوب را درک نمی‌کنند، اطلاعات فوق باید به روشی به آنان داده شود که بتوانند کاملاً آنها را درک کنند.

۲۵- به همه نوجوانان برای درک مقررات حاکم بر سازمان داخلی محل بازداشت، هدف‌ها و روش‌های مراقبت ارائه شده، الزامات و شیوه‌های انضباطی، سایر روش‌های مجاز برای کسب اطلاعات و طرح شکایات و کلیه مسائل مشابه دیگری که لازم است تا بتوانند حقوق و تعهدات خود را در طول بازداشت به طور کامل درک کنند، باید کمک شود.

۲۶- حمل و نقل نوجوانان باید با هزینه مدیریت (زندانی) در وسایل نقلیه دارای تهویه و نور کافی، در شرایطی انجام شود که به هیچ وجه آنان را در معرض دشواری یا اهانت قرار ندهد. نوجوانان نباید با زور از زندانی به زندان دیگر منتقل شوند.

ج - طبقه‌بندی و تعیین جا

۲۷- به محض امکان پس از لحظه ورود به زندان، با هر نوجوان باید مصاحبه و گفتگو، و گزارش مربوط به مسائل روحی و روانی و اجتماعی او برای شناسایی هر عامل مربوط به نوع و میزان مراقبت و برنامه ویژه مورد نیاز نوجوان (بازداشت شده) تهیه شود. این گزارش، همراه با گزارش پزشکی که این نوجوان را هنگام ورود معاینه کرده، باید برای تعیین مناسب‌ترین جا برای وی در داخل بازداشتگاه و نوع و میزان مراقبت و برنامه ویژه‌ای که برای او لازم است و باید انجام شود، به مدیر زندان تسلیم شود. هرگاه رفتار ویژه‌ای برای ترمیم و توانبخشی لازم باشد، و مدت اقامت در بازداشتگاه اجازه دهد، کارکنان آموزش دیده بازداشتگاه باید برنامه

مکتوب انفرادی برای رفتار با نوجوان تهیه کنند که هدف‌های این رفتار و روش‌ها و چارچوب زمانی، مراحل و تاخیرهایی که با توجه به آنها باید به هدف‌های فوق دست یافت در آن مشخص شده باشد.

۲۸- بازداشت نوجوان فقط با در نظر گرفتن کامل نیازهای ویژه، موقعیت و مقتضیات خاص آنان برحسب سن، شخصیت، جنسیت، نوع خلاف، و همچنین سلامت جسمی و روانی آنان انجام و حفاظت از آنان در برابر تاثیرات زیانبار و موقعیت‌های خطرناک تضمین شود. ضابطه اصلی برای جداسازی گروه‌های متفاوت نوجوانان محروم از آزادی خود، باید ارائه بهترین نوع مراقبت مناسب برای نیازهای ویژه افراد مربوطه و حفاظت از شرافت، حیثیت و امنیت جسمی، روانی و اخلاقی آنان باشد.

۲۹- نوجوانان در کلیه مراکز بازداشت باید از بزرگسالان جدا باشند، مگر این که عضو یک خانواده باشند. تحت شرایط کنترل شده، ممکن است بتوان نوجوانان را به عنوان بخشی از یک برنامه ویژه که مفید بودن آن برای نوجوانان مربوطه نشان داده شده، با بزرگسالانی که به دقت انتخاب شده‌اند، در یک قسمت قرار داد.

۳۰- مراکز بازداشت باز برای نوجوانان باید ایجاد شود. مراکز بازداشت باز، مراکز بدون تدابیر امنیتی یا حداقل تدابیر امنیتی هستند. جمعیت چنین مراکزی باید تا حد امکان بسیار کم باشد. تعداد نوجوانان بازداشت شده در مراکز بسته باید آنقدر کم باشد که امکان رفتار فردی با آنان وجود داشته باشد. مراکز بازداشت برای نوجوانان باید غیرمتمرکز (فاقد قدرت متمرکز) بوده و اندازه آن چنان باشد که دسترسی و تماس بین نوجوانان و خانواده‌های آنان تسهیل شود. مراکز بازداشت در مقیاس کوچک، باید ایجاد و در محیط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه ادغام شود.

د - مسکن و محیط فیزیکی

۳۱- نوجوانان محروم از آزادی خود، حق دارند از مراکز و خدماتی برخوردار باشند که تمام نیازهای بهداشتی و شرافت و منزلت انسانی آنان را تامین کند.

۳۲- طرح مراکز بازداشت برای نوجوانان و محیط فیزیکی آن باید با توجه لازم به نیاز نوجوان برای داشتن حریم خصوصی، محرک‌های حسی، امکانات برای معاشرت با همسالان و مشارکت در ورزش‌ها، حرکات جسمی و فعالیت‌های اوقات فراغت با هدف بازگرداندن نوجوان به زندگی عادی از طریق رفتار در بازداشتگاه، مطابقت داشته باشد. طرح و ساختار مراکز بازداشت نوجوانان باید چنان باشد که خطر آتش‌سوزی را به حداقل برساند و تخلیه امن از ساختمان آن را تضمین کند. برای تضمین امنیت نوجوانان، مرکز بازداشت باید سیستم هشداردهنده موثر حریق داشته باشد و همچنین تمرین‌های رسمی و مشقی برای مقابله با موارد آتش‌سوزی انجام گیرد. مراکز بازداشت نباید در محل‌هایی قرار داشته باشد که در آنجا خطرهای بهداشتی شناخته شده یا مخاطرات دیگر وجود داشته باشد.

۳۳- محل خواب باید معمولاً شامل گروه کوچک خوابگاه‌ها یا اتاق‌های خواب فردی با در نظر داشتن معیارهای محلی، باشد. در طول ساعات خواب باید برتمام خوابگاه‌ها، از جمله اتاق‌های فردی و خوابگاه‌های گروهی، برای تضمین حمایت از هر نوجوانی، به طور نامحسوس و آرام نظارت به عمل آید. به هر نوجوانی باید، براساس ضوابط محلی یا ملی رختخواب جداگانه و کافی تحویل گردد، که هنگام تحویل باید پاکیزه باشد، به خوبی نگهداری شود، و برای تضمین پاکیزگی به طور مرتب تعویض شود.

۳۴- تاسیسات بهداشتی باید درجایی مناسب قرار داشته و دارای تعداد و ضوابط کافی باشد به طوری که هر نوجوانی بتواند نیازهای جسمی خود را، چنان که باید، در خلوت و به روشی پاکیزه و متناسب برطرف کند.

۳۵- داشتن وسایل شخصی از عناصر اصلی حق برخورداری از حریم خصوصی است و برای آسودگی روانی نوجوان ضروری است. حق هر نوجوان به داشتن وسایل شخصی و داشتن امکانات کافی برای نگهداری آنها باید به طور کامل شناخته شده و محترم باشد. وسایل شخصی که نوجوان نمی‌خواهد آنها را حفظ کند یا ضبط می‌شوند باید در جایی امن نگهداری شوند. فهرستی از آنها باید به امضای نوجوان برسد. برای نگهداشتن آنها در شرایط خوب باید اقدام شود. کلیه چنین وسایلی یا پول باید هنگام آزادی به نوجوان پس داده شود، به استثنای مواردی که نوجوان اجازه داشته پول را خرج کند یا وسایل خود را به بیرون از زندان بفرستد. اگر نوجوانی دارویی دریافت کند یا معلوم شود دارویی دارد، پزشک مرکز باید درباره استفاده از آن تصمیم بگیرد.

۳۶- نوجوانان تا حد امکان باید حق داشته باشند از پوشاک شخصی خود استفاده کنند. مراکز بازداشت باید اطمینان حاصل کنند هر نوجوان پوشاک شخصی مناسب آب و هوای فصل و کافی برای تضمین سلامت خود داشته باشد و لباس او به هیچ وجه تحقیرآمیز یا موهن نباشد. نوجوانانی که به هر علتی از مرکزی خارج می‌شوند یا آنجا را ترک می‌کنند باید اجازه داشته باشند لباس شخصی خود را بپوشند.

۳۷- هر مرکز بازداشت باید تضمین کند هر نوجوانی غذایی دریافت کند که به نحو مناسبی آماده شده و در زمان‌های معمولی صرف غذا و با کمیت و کیفیتی عرضه شود که از نظر ضوابط علم تغذیه، بهداشت و سلامت و، تا حد امکان، الزامات دینی و فرهنگی رضایتبخش باشد. آب آشامیدنی سالم باید در هر زمان در دسترس هر نوجوانی باشد.

۳۸- آموزش و پرورش، آموزش حرفه‌ای و کار

۳۸- هر نوجوان در سن تحصیل اجباری حق دارد از آموزش و پرورش مناسب با نیازها و توانایی‌های خود که برای آماده کردن او برای بازگشت به اجتماع طراحی شده، برخوردار شود. چنین آموزشی باید در خارج از مرکز بازداشت، در صورت امکان در مدارس جامعه و، در هر صورت به وسیله معلمان با صلاحیت و برنامه‌های درسی منطبق با نظام آموزشی کشور ارائه شود تا جوانان پس از آزادی بدون دشواری بتوانند به آموزش خود ادامه دهند. مدیریت مراکز بازداشت باید به آموزش نوجوانان با اصل و نسب خارجی یا نوجوانان دارای نیازهای فرهنگی یا قومی ویژه توجه ویژه مبذول دارد. نوجوانانی که بیسواد هستند یا دشواری‌های شناختی یا آموزشی دارند باید حق برخورداری از آموزش و پرورش ویژه داشته باشند.

۳۹- به نوجوانانی که سن آنان بیشتر از سن تحصیلات اجباری است و مایلند به تحصیل خود ادامه دهند باید اجازه داده و تشویق شوند چنین کنند و هر تلاشی باید به عمل آید تا امکان دسترسی آنان به برنامه‌های مناسب آموزشی فراهم شود.

۴۰- در دیپلم یا مدرک آموزشی دیگری که هنگام بازداشت نوجوانان به آنان اعطا می‌شود به هیچ‌وجه نباید اشاره شود و زندگی زنده‌ای بوده است.

۴۱- هر مرکز بازداشت باید امکان دسترسی به کتابخانه را که کتاب‌های آموزشی و سرگرم‌کننده کافی و نشریات مناسب نوجوانان داشته باشد فراهم سازد و نوجوانان باید تشویق و قادر به استفاده کامل از آنها شوند.

۴۲- هر نوجوانی باید حق داشته باشد کارهایی را آموزش ببیند که احتمال دارد وی را برای اشتغال آینده آماده کند.

۴۳- نوجوانان، با توجه لازم به گزینش حرفه ای مناسب و توجه به الزامات مدیریت زندان، باید بتوانند نوع کاری را انتخاب کنند که دوست دارند انجام دهند.

۴۴- کلیه ضوابط ملی و بین المللی مربوط به کار کودک و کارگران جوان باید درباره نوجوانان محروم از آزادی خود اعمال شود.

۴۵- هر جا ممکن باشد، باید برای نوجوانان امکان انجام کار با دستمزد، در صورت امکان در داخل جامعه محلی، به عنوان مکملی برای آموزش حرفه‌ای فراهم شود تا هنگامی که به جوامع خود باز می‌گردند، امکان یافتن کار مناسب برای آنان افزایش یابد. نوع کار باید به گونه ای باشد که تحت چنان آموزش‌هایی قرار گیرند که پس از آزادی برای نوجوانان مفید باشد. سازمان و روش‌های کار ارائه شده در مراکز بازداشت باید تا حد امکان شبیه کار مشابه در جامعه باشد تا نوجوان را برای شرایط زندگی و کار معمولی آماده کند.

۴۶- هر نوجوانی که کاری انجام می‌دهد باید حق گرفتن دستمزد منصفانه داشته باشد. علائق نوجوانان و آموزش حرفه‌ای آنان نباید تابع منافع مرکز بازداشت یا شخص ثالثی باشد. قسمتی از درآمدهای نوجوان باید معمولاً در صندوق پس‌انداز کنار گذاشته شود تا هنگام آزادی در اختیار او گذاشته شود. نوجوان باید حق داشته باشد از بقیه درآمد خود برای خرید وسایل مورد نیاز خود یا پرداخت خسارت به قربانی خلاف خود یا ارسال برای خانواده‌اش یا اشخاص دیگر در خارج از مرکز بازداشت استفاده کند.

و- تفریح و سرگرمی

۴۷- هر نوجوانی باید حق داشته باشد از مقدار مناسبی زمان برای ورزش روزانه، در فضای باز، هر وقت هوا اجازه دهد، استفاده کند و در طول این زمان آموزش جسمی و تفریحی مناسب معمولاً باید ارائه شود. فضا، تاسیسات و تجهیزات برای این فعالیت‌ها باید

فراهم باشد. هر نوجوانی باید زمان اضافی برای فعالیت‌های آزاد روزانه داشته باشد، که بخشی از آن باید، اگر نوجوان بخواهد، به آموزش مهارت هنری و فنی اختصاص داده شود. مرکز بازداشت باید اطمینان حاصل کند هر نوجوانی از نظر جسمی بتواند در برنامه‌های تربیت بدنی موجود شرکت کند. آموزش و درمان جسمی ترمیمی، تحت نظارت پزشک، باید به نوجوانانی ارائه شود که به این موارد نیاز دارند.

ز- دین

۴۸- هر نوجوانی باید اجازه داشته باشد نیازهای زندگی دینی و معنوی خود را، به ویژه از طریق شرکت در مراسم یا جلساتی که در مرکز بازداشت تشکیل می‌شود یا با اجرای مراسم خاص خود و در اختیار داشتن کتاب‌ها یا نشریات ضروری برای انجام مراسم و آموزش دینی فرقه خود، تامین کند. اگر مرکز بازداشت تعداد کافی نوجوان پیرو یک دین مفروض داشته باشد، یک یا چند نماینده ذیصلاح آن دین باید منصوب یا تایید شوند و اجازه داشته باشند به طور مرتب مراسم دینی برگزار کنند و نیازهای دینی شخصی نوجوانان را به تقاضای آنان برآورند. هر نوجوانی باید حق داشته باشد با نماینده ذیصلاح هر دین انتخابی خود دیدار کند، و همچنین حق داشته باشد در مراسم دینی شرکت نکند و آزادانه از آموزش، مشاوره یا تعلیم و تلقین دینی روبرگرداند.

مراقبت پزشکی

۴۹- هر نوجوانی باید مراقبت پزشکی کافی، اعم از پیشگیرانه و درمانی، از جمله برای دندان، چشم و بهداشت روانی، و محصولات دارویی و مواد غذایی ویژه که به وسیله پزشک تجویز شده، دریافت کند. کلیه چنین مراقبت‌های پزشکی باید، تا حد امکان، از طریق تسهیلات و خدمات بهداشتی مناسب جامعه‌ای که مرکز بازداشت در آنجا واقع شده در اختیار نوجوانان بازداشت شده قرار داده شود تا باعث شرم و خجالت نوجوان نشود و از عزت نفس و امکان تلفیق او در اجتماع حمایت به عمل آید.

۵۰- به منظور ثبت هر مدرک مربوط به مداوای نادرست قلبی و شناسایی هر بیماری جسمی یا روانی نیازمند به توجه پزشکی، هر نوجوانی حق دارد بلافاصله پس از ورود به مرکز بازداشت به وسیله پزشک معاینه شود.

۵۱- خدمات پزشکی پیش‌بینی شده برای نوجوانان باید درصدد تشخیص و درمان هر بیماری جسمی یا روانی، تجاوز یا بیماری اساسی دیگری باشد که ممکن است مانع از همگرایی و تلفیق نوجوان در جامعه شود. هر مرکز بازداشت برای نوجوانان باید به تسهیلات و تجهیزات پزشکی کافی که با تعداد و نیازهای ساکنان آن مناسب باشد و کارکنانی که در مراقبت‌های پزشکی پیشگیرانه و برخورد با فوریت‌های پزشکی آموزش دیده باشند، دسترسی آبی داشته باشد. هر نوجوانی که بیمار است، از بیمار بودن شکایت دارد یا نشانه‌های مشکلات جسمی یا روانی را نشان می‌دهد، باید بلافاصله به وسیله پزشک معاینه شود.

۵۲- هر پزشکی که دلیل دارد باور کند ادامه بازداشت، اعتصاب غذا یا هر دشواری ناشی از بازداشت بر سلامتی جسمی یا روانی نوجوانی اثر سوء گذاشته یا خواهد گذاشت، باید بلافاصله این موضوع را به مدیر مرکز بازداشت مورد بحث و به مقام مستقل مسئول حفظ رفاه نوجوانان گزارش دهد.

۵۳- نوجوانی که از بیماری روانی رنج می‌برد باید در موسسه‌ای تخصصی تحت مدیریت پزشکی مستقل مداوا شود. برای تضمین هرگونه ادامه ضروری مراقبت‌های بهداشتی روانی پس از آزادی، از طریق ترتیب و توافق با کارگزارهای مربوطه باید اقدامات لازم انجام شود.

۵۴- مراکز بازداشت نوجوانان باید برنامه‌هایی تخصصی برای پیشگیری از سوءاستفاده از موادمخدر و بازپروری ناشی از آن به وسیله پرسنل ذیصلاح تهیه کنند. این برنامه‌ها باید با سن، جنسیت و سایر احتیاجات و الزامات نوجوانان مربوطه تطبیق داده شوند، و مراکز و خدمات سم‌زدایی با کارکنان آموزش دیده باید برای نوجوانان وابسته به موادمخدر یا الکل در دسترس باشد.

۵۵- داروها فقط باید برای درمان ضروری به دلایل پزشکی و در صورت امکان، پس از کسب رضایت آگاهانه نوجوان مربوطه تجویز شوند. داروها، به‌ویژه نباید به منظور گرفتن اطلاعات یا اعتراف به زور، به عنوان مجازات یا به عنوان وسیله محدود کردن نوجوان تجویز شوند. از نوجوانان هرگز نباید برای استفاده آزمایشی داروها یا روش درمان استفاده کرد. تجویز هر دارویی باید همیشه با اجازه و به وسیله پرسنل پزشکی ذیصلاح انجام شود.

ت - اطلاع دادن بیماری، جراحی و مرگ

۵۶ - خانواده یا قیم نوجوان و هر شخص دیگر تعیین شده به وسیله نوجوان حق دارد به تقاضای خود و در صورت ایجاد هر تغییر مهمی در سلامت نوجوان مورد بحث از وضع سلامت او مطلع شود. مدیر مرکز بازداشت در صورت مرگ، بروز بیماری نیازمند انتقال نوجوان به یک مرکز پزشکی بیرون یا ناراحتی نیازمند به مراقبت بالینی در داخل مرکز بازداشت برای بیش از ۴۸ ساعت، باید بلافاصله به خانواده یا قیم نوجوان مربوطه، یا شخص تعیین شده دیگر اطلاع دهد. در چنین مواردی موضوع باید به مسئولان کنسولی کشوری که نوجوان خارجی شهروند آن است، اطلاع داده شود.

۵۷ - به محض مرگ نوجوانی در طول دوره محرومیت از آزادی، نزدیکترین قوم و خویش او باید حق داشته باشد گواهی مرگ را بررسی کند، جسد را ببیند، و روش خاکسپاری جسد را تعیین کند. به محض مرگ نوجوانی در بازداشت، باید درباره دلایل مرگ تحقیقات مستقل به عمل آید و گزارش آن در دسترس نزدیکترین قوم و خویش او قرار گیرد. این تحقیق هنگامی که نوجوانی در فاصله ۶ ماه پس از تاریخ آزادی از مرکز بازداشت بمیرد و دلیلی برای باور این امر وجود داشته باشد که مرگ او به دوره بازداشت ارتباط دارد، نیز باید انجام شود.

۵۸ - مرگ، بیماری یا جراحی و آسیب دیدگی جدی هر عضو اصلی خانواده یک نوجوان تحت بازداشت باید در سریعترین زمان ممکن به او اطلاع داده شود و امکان شرکت در تشییع جنازه فرد درگذشته یا عیادت از قوم و خویشی که به شدت بیمار است برای او فراهم شود.

ک - تماس با جامعه بزرگتر

۵۹ - برای اطمینان از این که نوجوانان ارتباط کافی با دنیای خارج داشته باشند، که بخشی تفکیک ناپذیر از حق رفتار عادلانه و انسانی و برای آماده کردن نوجوانان برای بازگشت آنان به اجتماع ضروری است، هر وسیله‌ای باید فراهم شود. نوجوانان باید اجازه داشته باشند با خانواده‌ها، دوستان خود و اشخاص دیگر یا نمایندگان سازمان‌های معتبر در خارج از زندان تماس بگیرند، از مراکز بازداشت برای دیدن خانه و خانواده خود خارج شوند و اجازه ویژه به منظور ترک مرکز بازداشت برای دلایل آموزشی، حرفه‌ای یا دلایل مهم دیگر دریافت کنند. نوجوانی که دوره محکومیت خود را می‌گذراند، زمان صرف شده در بیرون از مرکز بازداشت باید به عنوان دوره محکومیت او حساب شود.

۶۰ - هر نوجوانی باید حق داشته باشد ملاقات‌های منظم و مکرر، در اصل هفته‌ای یک بار و نه کمتر از یک بار در هر ماه، در شرایطی که نیاز نوجوان برای تنهایی، تماس و ارتباط نامحدود ایجاد می‌کند با خانواده و وکیل مدافع خود داشته باشد.

۶۱ - هر نوجوانی باید حق داشته باشد به صورت مکتوب یا با تلفن حداقل دو بار در هفته با شخص موردنظر خود تماس برقرار کند، مگر این که از نظر قانونی محدود شده باشد، و برای برخورداری موثر از این حق باید آن گونه که لازم است به او کمک شود. هر نوجوانی باید حق داشته باشد نامه دریافت کند.

۶۲ - نوجوانان باید امکان داشته باشند به طور مرتب با خواندن روزنامه‌ها، نشریات ادواری و سایر نشریات، از طریق دسترسی به برنامه‌های رادیو و تلویزیون و فیلم‌های سینمایی، و ملاقات با نمایندگان هر کلوب یا سازمان قانونی که به آنها علاقه دارند، از خبرها آگاه شوند.

حدود و ثغور محدودیت فیزیکی و استفاده از زور

۶۳ - توسل به ابزارهای محدودیت و زور برای هر منظوری باید ممنوع باشد، به استثنای مواردی که در ماده ۶۴ (بعدي) تعیین شده است.

۶۴ - از ابزارهای محدودیت و زور فقط در موارد استثنایی، در مواردی که از همه روش‌های دیگر کنترل استفاده شده و بی‌تاثیر بوده، و فقط از وسیله‌ای که آشکارا به وسیله قانون و مقررات مجاز و مشخص شده باشد، می‌توان استفاده کرد. این وسایل نباید باعث تحقیر و خواری شوند و باید از آنها به طور محدود و فقط برای کوتاه‌ترین دوره زمانی ممکن استفاده کرد. با دستور مدیر مرکز به چنین ابزارهایی می‌توان به منظور پیشگیری از آسیب زدن نوجوان به خود، به دیگران یا وارد آوردن خسارات جدی به اموال، متوسل شد.

مدیر مرکز در چنین مواردی باید بی‌درنگ با پرسنل پزشکی و سایر پرسنل مربوطه مشورت کند و موضوع را به مقام اداری بالاتر گزارش دهد.

۶۵ - حمل و استفاده از سلاح به وسیله پرسنل باید در هر مرکز بازداشت نوجوانان ممنوع باشد.

ل - روش‌های انضباطی

۶۶ - هرگونه تدابیر و روش‌های انضباطی باید نفع و ایمنی و زندگی اجتماعی مبتنی بر نظم را حفظ کند و با حفظ و حمایت از حیثیت و شرافت ذاتی نوجوانان و هدف بنیادی زندگی در بازداشت، یعنی ایجاد حس عدالت‌خواهی، عزت نفس و رعایت احترام برای حقوق بنیادی هر شخص سازگار باشد.

۶۷ - کلیه تدابیر انضباطی شامل رفتار بی‌رحمانه، غیرانسانی، یا تحقیر آمیز، از جمله مجازات جسمی، قرار دادن در سلول تاریک، حبس در سلول انفرادی یا بسته یا هر مجازات دیگری که ممکن است سلامت جسمی یا روانی نوجوان مربوطه را به خطر اندازد، باید به کلی ممنوع باشد. کاهش جیره غذایی و محدود یا محروم کردن نوجوان از تماس با اعضای خانواده برای هر منظور می‌باید ممنوع باشد. به کار باید همیشه به عنوان وسیله آموزشی و وسیله افزایش عزت نفس نوجوان به منظور آماده کردن او برای بازگشت به جامعه نگریسته شود و نباید به عنوان مجازات انضباطی تحمیل شود. هیچ نوجوانی نباید برای خلاف انضباطی مشابه بیش از یک بار مجازات شود. مجازات‌های دسته جمعی باید ممنوع باشد.

۶۸ - قوانین یا مقررات مصوب مقام اداری ذیصلاح با توجه کامل به ویژگی‌ها، نیازها و حقوق نوجوانان باید معیارهایی در رابطه با موارد زیر به وجود آورد:

(الف) رفتاری که خلاف انضباطی را تشکیل می‌دهد؛

(ب) نوع و زمان مجازات‌های انضباطی که ممکن است تحمیل شود؛

(ج) مقام ذیصلاح برای تحمیل چنین مجازات‌هایی؛

(د) مقام ذیصلاح برای رسیدگی به تقاضای تجدیدنظر؛

۶۹ - گزارش مربوط به رفتار نادرست باید بلافاصله به مقام ذیصلاح ارائه شود، که باید بدون تاخیر غیرضروری درباره آن تصمیم بگیرد. مقام ذیصلاح باید بررسی کامل درباره موضوع به عمل آورد.

۷۰ - هیچ نوجوانی نباید از نظر انضباطی مجازات شود مگر به پیروی کامل از شرایط قانون و مقررات جاری. هیچ نوجوانی نباید مجازات شود مگر این که به روشی مناسب درک کامل خود از خلاف نسبت داده شده به خود، مطلع شود، و فرصت مناسب برای ارائه دفاع از خود، از جمله حق فرجام‌خواهی از مقام بی‌طرف ذیصلاح به او داده شود. سوابق کامل تمام اقدامات انضباطی باید نگهداری شود.

۷۱ - هیچ نوجوانی نباید برای اجرای وظایف انضباطی مسئول باشد مگر در امر نظارت بر فعالیت‌های مشخص اجتماعی، آموزشی یا ورزشی یا در برنامه‌های خودگردانی.

م - بازرسی و شکایات

۷۲ - بازرسان ذیصلاح یا نهاد برابر که به طور شایسته‌ای تشکیل شده و به مدیریت مرکز تعلق ندارد باید اختیار داشته باشد بر مبنای مرتب بازرسی‌هایی انجام دهد و به ابتکار خود بازرسی‌های اعلام نشده به عمل آورد، و باید از ضمانت‌های کامل برای برخورداری از استقلال در اجرای وظایف خود برخوردار باشد. بازرسان باید به همه اشخاص استخدام شده در هر مرکزی که نوجوانان در آنها از آزادی خود محروم هستند یا ممکن است بشوند یا کسانی که در این مراکز کار می‌کنند، به همه نوجوانان و همه سوابق چنین مراکزی دسترسی نامحدود داشته باشند.

۷۳ - پزشکان ذیصلاح وابسته به نهاد بازرسی یا بخش بهداشت عمومی باید در بازرسی‌ها، ارزیابی متابعت از مقررات مربوط به محیط فیزیکی، بهداشت، محل سکونت، غذا، ورزش و خدمات پزشکی، و همچنین هر جنبه یا شرایط دیگر زندگی در بازداشت که بر بهداشت جسمی و روانی نوجوانان اثر می‌گذارد، شرکت داشته باشند. هر نوجوانی باید حق داشته باشد با هر بازرسی به طور محرمانه صحبت کند.

۷۴- بازرس پس از تکمیل بازرسی باید موظف باشد گزارشی درباره یافته‌های خود تسلیم کند. این گزارش باید شامل ارزیابی از متابعت مراکز بازداشت از مقررات کنونی و مفاد مربوطه قوانین ملی، و توصیه‌های مربوط به هر اقدامی باشد که برای حصول اطمینان از پیروی از آنها ضروری به شمار می‌آید. هر موردی که به وسیله بازرس کشف می‌شود که به نظر می‌رسد نشانه وقوع نقض مفاد قانونی مربوط به حقوق نوجوانان یا فعالیت مرکز بازداشت نوجوانان باشد باید برای تحقیق و پیگیری به مقامات و نهادهای ذیصلاح اطلاع داده شود.

۷۵- هر نوجوانی باید امکان طرح تقاضا یا شکایت به مدیر مرکز بازداشت و نماینده مجاز او را داشته باشد.

۷۶- هر نوجوانی باید حق داشته باشد بدون سانسور مطالب خود از مدیریت مرکزی، نهاد قضایی یا سایر نهادها و مسئولان مناسب از طریق مجاری تأیید شده تقاضا یا شکایت کند و بدون تاخیر از پاسخ آن مطلع شود.

۷۷- برای ایجاد دفتر مستقل (بازرس ویژه) جهت دریافت شکایات نوجوانان محروم از آزادی خود و تحقیق درباره آنها و یاری به دستیابی به راه حل‌های منصفانه باید تلاش‌های لازم به عمل آید.

۷۸- هر نوجوانی باید حق داشته باشد از اعضای خانواده، مشاوران حقوقی، گروه‌های بشر دوستانه یا سایرین، در صورت امکان، به منظور عرضه شکایت، تقاضای یاری کند. به نوجوانان بیسواد، در صورت نیاز به استفاده از خدمات کارگزاری‌های عمومی یا خصوصی یا سازمان‌هایی که مشاوره حقوقی ارائه می‌دهند یا برای دریافت شکایات صلاحیت دارند، باید برای انجام این کار یاری شود.

ن - بازگشت به اجتماع

۷۹- همه نوجوانان باید از ترتیباتی که برای یاری به آنان در بازگشت به جامعه، زندگی خانوادگی، آموزش یا اشتغال پس از آزادی در نظر گرفته شده، بهره‌مند شوند. به این منظور باید ترتیباتی، از جمله آزادی زودهنگام، و تشکیل دوره‌های ویژه به عمل آید.

۸۰- مسئولان ذیصلاح برای یاری به نوجوانان به منظور تطبیق مجدد در اجتماع و کاهش تبعیض و پیشداوری علیه چنین نوجوانانی باید خدماتی ارائه دهند یا نسبت به ارائه آنها اطمینان حاصل کنند. این خدمات، تا حد امکان، باید تضمین کنند نوجوان پس از آزادی از نظر اقامتگاه، اشتغال و پوشاک، امکانات مناسب و کافی دارد تا تطبیق مجدد موفق او را در اجتماع تسهیل کند. با نمایندگان کارگزاری‌هایی که چنین خدماتی ارائه می‌دهند باید مشورت شود و آنان باید به نوجوانان بازداشتی به منظور کمک به بازگشت به جامعه دسترسی داشته باشند.

ک - پرسنل

۸۱- پرسنل باید واجد صلاحیت و شامل تعداد کافی از متخصصان مانند مربیان، کارآموزان حرفه‌ای، مشاوران، مددکاران اجتماعی، روانپزشکان و روانشناسان باشد. این متخصصان و سایر کارکنان متخصص باید معمولاً بر مبنای دائم استخدام شده باشند. این امر نباید مانع استفاده از خدمات کارکنان پاره وقت یا داوطلبی شود که میزان حمایت و آموزشی که می‌توانند ارائه دهند مناسب و مفید است. مراکز بازداشت باید از کلیه منابع و شکل‌های کمک ترمیمی و درمانی، آموزشی، اخلاقی، معنوی و سایر کمک‌های مناسب و موجود در اجتماع، بر حسب نیازها و مسائل فردی نوجوانان بازداشت شده استفاده کنند.

۸۲- مدیریت زندان باید برای انتخاب دقیق و استخدام هر درجه و نوع پرسنل پیش‌بینی‌های لازم را انجام دهد زیرا مدیریت درست مراکز بازداشت به صداقت و درستی، انسانیت، توانایی و استعداد حرفه‌ای آنان برای رفتار با نوجوانان، و همچنین تناسب و شایستگی شخصی آنان برای کار بستگی دارد.

۸۳- برای کسب اطمینان نسبت به حصول به هدف‌های فوق، پرسنل باید به عنوان کارکنان حرفه‌ای با دستمزد کافی برای جذب و نگهداری زنان و مردان مناسب، استخدام شوند. پرسنل مراکز بازداشت نوجوانان باید مدام تشویق شوند وظایف و تعهدات خود را به روشی انسانی، با تعهد، حرفه‌ای، عادلانه و موثر انجام دهند، همواره به روشی شایسته احترام نوجوانان و برای جلب احترام آنان رفتار کنند و دور نما و نمونه‌ای مثبت برای نوجوانان ارائه دهند.

۸۴ - مدیریت باید شکل‌هایی از سازمان و مدیریت را ارائه و معرفی کند که ارتباط بین گروه‌های متفاوت کارکنان را در هر مرکز بازداشت تسهیل نماید تا همکاری بین بخش‌های گوناگونی که در مراقبت از نوجوانان شرکت دارند، و همچنین بین کارکنان و مدیریت افزایش یابد تا اطمینان حاصل شود کارکنانی که به طور مستقیم با نوجوانان در تماس هستند قادر باشند در شرایط مناسب برای اجرای موثر وظایف خود، فعالیت کنند.

۸۵ - پرسنل باید تحت چنان آموزش‌هایی به‌ویژه در زمینه روانشناسی کودک، رفاه و آسودگی کودک و معیارها و ضوابط حقوق بشر بین‌المللی و حقوق کودک، از جمله مقررات حاضر، قرار گیرند که آنان را قادر سازد مسئولیت‌های خود را به نحو احسن انجام دهند. پرسنل باید با شرکت در دوره‌های آموزش حین خدمت، که باید در فواصل مناسب در سراسر دوران خدمت آنان تشکیل شود، دانش و توانایی حرفه‌ای خود را حفظ و بهتر کنند.

۸۶ - مدیر مرکز بازداشت با توانایی و آموزش و تجربه مناسب اداری باید صلاحیت کافی برای انجام وظیفه خود داشته باشد، و وظایف خود را بر مبنای تمام وقت انجام دهد.

۸۷ - پرسنل مراکز بازداشت در انجام وظایف خود باید به حیثیت و شرافت انسانی و حقوق بشر بنیادی کلیه نوجوانان، به ویژه نوجوانان زیر احترام بگذارند و آنها را حفظ کنند:

(الف) هیچ عضو مرکز بازداشت یا پرسنل زندان تحت هیچ بهانه یا شرایطی نباید هیچ گونه شکنجه یا هر شکل از رفتار، مجازات، تهنید یا انضباط خشن، غیرانسانی یا تحقیرآمیز انجام دهد و تحمیل کند، انجام آنها را تحریک کند و باعث آنها شود، یا آنها را تحمل کند؛

(ب) تمام پرسنل باید با هر اقدام مبتنی بر فساد به شدت مخالفت و مبارزه کنند، و آن را بی‌درنگ به مسئولان ذیصلاح گزارش دهند؛
(ج) کلیه پرسنل باید به مقررات حاضر احترام بگذارند. پرسنلی که دلیلی دارند تا باور کنند خلافتی جدی بر اساس مقررات حاضر رخ داده یا در آستانه رخ دادن است باید موضوع را به مسئولان یا ارگان‌های بالاتر خود که دارای اختیار بررسی یا ترمیمی هستند، گزارش دهند؛

(د) کلیه پرسنل باید از حمایت کامل از سلامت جسمی و روانی نوجوانان، از جمله حمایت در برابر سوءاستفاده و استثمار و بهره‌کشی جسمی، جنسی و احساسی نوجوانان اطمینان حاصل کنند و هرگاه لازم باشد باید برای تضمین مراقبت پزشکی بلافاصله اقدام کنند.

(ه) کلیه پرسنل باید به حق برخورداری نوجوان از حریم خصوصی احترام بگذارند و به ویژه، از مطالب محرمانه مربوط به نوجوانان یا خانواده‌های آنان، که در نتیجه مسئولیت حرفه‌ای خود از آنها با خبر شده‌اند، حفاظت کنند؛

(و) کلیه پرسنل باید بکوشند هر تفاوتی بین زندگی داخل و خارج مرکز بازداشت را که ممکن است باعث کاهش احترام لازم به حیثیت نوجوانان به عنوان انسان شود، به حداقل کاهش دهند.